

HØJESTRETS KENDELSE

afsagt torsdag den 15. januar 2026

Sag BS-36790/2025-HJR

Biobever Middelfart
(advokat Johan Løje, beskikket)

mod

Planklagenævnet
(advokat Kim Christian Højmark)

I tidligere instans er truffet afgørelse af Østre Landsrets 18. afdeling den 5. marts 2025 (BS-61092/2024-OLR).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Lars Hjortnæs, Kristian Korfits Nielsen og Ole Hasselgaard.

Påstande

Kærende, Biobever Middelfart, har nedlagt påstand om, at søgsmålet tillægges opsættende virkning for indkæredes, Planklagenævnets, afgørelse af 31. marts 2022, således at plangrundlaget ikke kan anvendes, mens retssagen pågår.

Biobever Middelfart har subsidiært nedlagt påstand om, at landsrettens kendelse ophæves, og at sagen hjemvises til fornyet behandling i landsretten.

Planklagenævnet har nedlagt påstand om stadfæstelse af landsrettens kendelse, subsidiært at sagen hjemvises til fornyet behandling i landsretten. Planklagenævnet har desuden nedlagt en tertiær påstand om, at søgsmålet ikke tillægges opsættende virkning.

Sagsfremstilling

Den 6. april 2021 traf Middelfart Kommune afgørelse om, at der ikke skulle gennemføres en miljøvurdering af forslag til lokalplan nr. 206 samt forslag til kommuneplantillæg nr. 23 til kommuneplan 2017-2029. Den 9. august 2021 vedtog kommunen planerne endeligt.

Afgørelsen og planvedtagelsen blev påklaget til Planklagenævnet den 13. oktober 2021, idet klagerne, herunder Biobever Middelfart, gjorde gældende bl.a., at planvedtagelsen var i strid med bilag IV til Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) som følge af påvirkning af bl.a. flagermus og stor vandsalamander.

Den 31. marts 2022 traf Planklagenævnet afgørelse om ikke at give klagerne medhold.

Den 30. september 2022 anlagde Biobever Middelfart sag mod Planklagenævnet ved Retten i Odense. Foreningen anmodede ikke retten om at tillægge søgsmålet opsættende virkning.

Ved dom af 26. november 2024 bestemte Retten i Odense, at Planklagenævnet skulle anerkende, at nævnets afgørelse af 31. marts 2022 i det hele var ugyldig, og at sagen derfor skulle hjemvises til fornyet behandling i nævnet. I byrettens begrundelse hedder det bl.a.:

”Afgørelsen hvilede alene på to besigtigelser i henholdsvis 2008 og 2020 med fokus på de to søer. Efter klager og høringssvar fik kommunen og bygherren Sweco til at foretage en eftersøgning af Bilag-IV arter på oliegrunden, men ikke på de tilstødende arealer. Eftersøgningen blev af en ikke nærmere angivet medarbejder eller muligvis et team foretaget den 15. juni 2021 om morgenen og aftenen på en solrig dag med 25 grader med arrondering og ketcheret uden fund af larver eller voksne individer, men de fandt en skrubbtudse i en brønd. Eftersøgningen efter flagermus bestod i en gennemgang af bygningerne og besigtigelse af træerne, hvor der ikke sås huller i stammerne, hvilket muligvis kan udelukke, at der er et yngleområde for flagermus på oliegrunden, selvom det var det eneste sted i nærheden med udbredt træbevoksning med ret krogede træstammer, der er naturskov, ikke kulturskov, men hverken kan udelukke et rasteområde på eller ved oliegrunden og i hvert fald ikke et yngleområde i nærheden.

Det kan efter skønsmandens svar lægges til grund, at en eftersøgning efter stor vandsalamander mest hensigtsmæssigt gennemføres som sket over to omgange imellem den 1. juni og Skt. Hans, og at en eftersøgning

efter flagermus mest hensigtsmæssigt sker i skumringen med anvendelse af lydoptagelse, hvilket ikke er sket, og når træerne er uden blade for nemmere visuelt at lede efter eventuelle huller i stammerne, men sagsøgte har ikke godtgjort, at, at træerne var uden løv den 15. juni 2021.

Sagsøgerens indsigelser imod afgørelsen bygger blandt andet på et muligt brud på undersøgelsespligten. Det fremgår ikke af Swecos rapport hvem, der har udfærdiget rapporten, hvilke faglige, relevante kompetencer vedkommende medarbejder måtte have, eller hvad der tidsmæssigt forstås med begreberne "morgen og aften", men solen stod den pågældende sommerdag op kl. 04.36 og gik ned kl. 22.08, hvilket ud fra en normal, sproglig forståelse nok nærmere er sent på natten og noget ud på aftenen; i begge tilfælde langt udenfor almindelig arbejdstid. Sagsøgte har ikke under hovedforhandlingen forsøgt at få afklaret disse spørgsmål gennem afhøring af relevante vidner fra Sweco. Middelfart Kommunes tilsyn den 6. oktober 2021 – under deltagelse af bygherren – fremstår ud fra den skriftlige gengivelse og forklaringen fra Jacob Martin Pedersens forklaring ikke som en selvstændig undersøgelse, men alene som et appendix til Swecos rapport og de tidligere besigtigelser med fokus på søerne. Ud over skønsmandens anbefaling af lydoptagelse findes der apps til mobiltelefoner, eksempelvis BatExplorer, der ikke blot registrerer flagermus' højfrekvente navigationsskrik, men også artsbestemmer de enkelte individer, hvilket dog ikke er relevant for sagen, for alle danske flagermus er Bilag-IV-arter, men det viser det muliges kunst.

Retten finder på denne baggrund, at Middelfart Kommune har tilsidesat sin undersøgelsespligt.

Sagsøgtes afgørelse af 31. marts 2022:

Der blev under klagesagens behandling fremsendt en del materiale, der angiveligt viser adskillige forekomster af stor vandsalamander, der normalt holder til i søer for at yngle og raste, på og ved oliegrunden, hvilket placeringsmæssigt støttes af vidneforklaringerne og det forhold, at der ses stor vandsalamander under brønddæksler, som oftere forekommer på oliedepot-grunde end på marker og idrætspladser. Det eneste registrerede fund af stor vandsalamander er 1,7 km. fra oliegrunden, og skønsmandens vurdering er, at dens aktionsradius er ca. 200 m. Andre kilder anslår det til 250 m. Dette taler i høj grad for, at oliegrunden både er et yngle- og rasteområde for stor vandsalamander, og under disse

omstændigheder har sagsøgte ikke i tilstrækkelig grad inddraget relevante, nye oplysninger, inden de traf deres afgørelse.

Sagsøgtes afgørelse af 31. marts 2022 er således i det hele ugyldig, hvorfor påstanden om hjemvisning tages til følge.”

Den 3. december 2024 anmodede Biobever Middelfart med henvisning til dommen Planklagenævnet om at tillægge nævnets genbehandling af klagesagerne opsættende virkning.

Den 10. december 2024 ankede Planklagenævnet dommen med påstand om frifindelse, subsidiært hjemvisning. Samme dag oplyste Planklagenævnet til Biobever Middelfart, at Planklagenævnet ikke ville genoptage klagesagen, idet dommen nu var anket, og at nævnet derfor ikke kunne tage stilling til spørgsmålet om opsættende virkning.

I ankesvarskrift af 20. december 2024 nedlagde BioBevar Middelfart påstand om stadfæstelse af byrettens dom. Endvidere anmodede foreningen om, at retssagen blev tillagt opsættende virkning. Biobever Middelfart henviste i den forbindelse til grundlovens § 63 og gjorde gældende bl.a., at der med byretsdommen nu forelå tilstrækkelig formodning om, at Planklagenævnet havde truffet en ugyldig afgørelse, og at der i forbindelse med sagens behandling eller afgørelse ville ske en væsentlig overtrædelse af miljølovgivningens regler om habitatbeskyttelse. Ved kendelse af 5. marts 2025 afviste Østre Landsret Biobever Middelfarts anmodning om opsættende virkning. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Landsretten forstår Biobever Middelfarts påstand om opsættende virkning som en anmodning om at tillægge byrettens dom af 26. november 2024 dom retskraft, uanset at dommen er anket til landsretten.

Planklagenævnet ankede den 10. december 2024 byrettens dom ved indgivelse af ankestævning via sagsportalen. Anken opfylder i øvrigt retsplejelovens betingelser for anke til landsretten.

En dom er endelig ved udløb af den ordinære ankefrist, jf. retsplejelovens § 372. Såfremt der er iværksat rettidig anke, indtræder retskraften først, når der afsiges dom i ankesagen, eller når anken hæves eller bortfalder.

Landsretten finder, at der i sagen er sket rettidig anke, hvorfor der først indtræder retskraft, når der afsiges dom i ankesagen.

Herefter, og da der ikke er hjemmel til at fravige princippet om, at en anke, der er indgivet rettidigt, og i øvrigt opfylder retsplejelovens betingelser for anke, først tillægges retskraft, når der afsiges dom i ankesagen, afvises Biobever Middelfarts anmodning om at tillægge byrettens dom retskraft under ankesagen.

Landsretten bemærker, at grundlovens § 63 og den i processkrifterne nævnte retspraksis, jf. herved bl.a. Højesterets afgørelse af 24. august 1994 (U 1994.823 H) vedrører spørgsmålet om, hvorvidt domstolene uden udtrykkelig lovhjemmel undtagelsesvis kan tillægge et søgsmål vedrørende prøvelse af en administrativ afgørelse opsættende virkning.

Thi bestemmes:

Biobever Middelfarts anmodning om opsættende virkning afvises.”

Det er oplyst, at der er berammet hovedforhandling i ankesagen den 26. september 2026.

Anbringender

Biobever Middelfart har anført navnlig, at landsrettens afgørelse reelt medfører, at det ikke er muligt at opnå opsættende virkning af et søgsmål, som behandles i ankeinstansen, selv om betingelserne for opsættende virkning er opfyldt. En klager er således ringere stillet ved at have opnået en positiv afgørelse i 1. instans, end hvis 1. instans ikke havde givet klager medhold, hvilket er ulogisk, inkonsekvent og forkert. En sådan afgørelse strider desuden mod Højesterets kendelse af 24. august 1994 (UfR 1994.823), hvorefter spørgsmål om opsættende virkning kan prøves af en 2. instans.

Spørgsmålet om, hvorvidt retsplejelovens regler om retskraft måtte være til hinder for at tillægge søgsmål opsættende virkning under anke, er uden betydning for vurderingen af, om der kan meddeles opsættende virkning, da en meddelelse af opsættende virkning reelt omfatter både den nævnsafgørelse, som er under prøvelse, og den mellemkommende byretsdom.

Betingelserne for opsættende virkning er opfyldt i den foreliggende sag. På baggrund af byrettens dom er der nu en tilstrækkelig formodning om, at Planklagenævnet har truffet en ugyldig afgørelse, der er behæftet med væsentlige sagsbehandlingsfejl i form af utilstrækkelig inddragelse af nova.

Risikoen for, at tilliden til domstolenes rolle lider skade, må vægte højere end Planklagenævnets interesser i at opretholde sin afgørelse som administrativ rekursinstans. EU-miljørettens forsigtighedsprincip må desuden tillægges betyde-

lig vægt, når en dom fastslår, at rekursmyndighedens stadfæstelse af afgørelser truffet i medfør af habitatbekendtgørelsen og planhabitatbekendtgørelsen vedrørende bilag IV-arter er behæftet med væsentlige retlige mangler.

En fortsættelse af byggeriet vil medføre fældning af træer, kørsel med tungt maskinel og afledning af bl.a. smeltevand i søen, hvilket er problematisk for stor vandsalamander, der ikke tåler salt. Naturinteresserne er således fortsat i fare for at blive udsat for alvorlige og uoprettelige skader, idet sådanne skader først vil kunne afkræftes, når oplysningsgrundlaget i overensstemmelse med den afsagte dom er berigtiget, og da de fire højhuse, der mangler at blive opført, er placeret i netop det område, hvor der er gjort fund af stor vandsalamander og flagermus.

Planklagenævnet har anført navnlig, at der ikke er hjemmel til at fravige princippet om, at domme først har retskraft ved udløb af den ordinære ankefrist, jf. retsplejelovens § 372.

UfR 1994.823 H adskiller sig fra nærværende sag, hvor Biobever Middelfart fik medhold i byretten, og hvor foreningen efter Planklagenævnets anke anmoder om opsættende virkning.

Til støtte for den subsidiære påstand er anført navnlig, at Højesteret alene skal prøve, om landsrettens afvisning af anmodningen om opsættende virkning er korrekt. I modsat fald må landsretten realitetsbehandle anmodningen om opsættende virkning som 1. instans.

Til støtte for den tertiære påstand er anført navnlig, at der ikke foreligger uopsættelighed. Planområdet er allerede ryddet, og en fortsættelse af det omhandlede byggeri med opførelse af etage-bebyggelse betyder således ikke, at de naturinteresser, som Biobever Middelfart repræsenterer, udsættes for alvorlige og uoprettelige skader. Hverken Århuskonventionen eller EU-retten forudsætter i et sådant tilfælde, at søgsmål tillægges opsættende virkning.

En fortsættelse af byggeriet vil under alle omstændigheder ikke medføre skade på yngle- eller rasteområder for beskyttede dyrearter (bilag IV-arter), idet de områder, som i dag eventuelt kan udgøre yngle- og rasteområder for beskyttede dyrearter, ikke skal ryddes som en del af anlægsprojektet. Det har endvidere ikke betydning for spørgsmålet om opsættende virkning, hvordan overfladevand, herunder smeltevand, håndteres i forbindelse med en senere ibrugtagning af byggeriet.

Højesterets begrundelse og resultat

Middelfart Kommune traf den 6. april 2021 afgørelse om, at der ikke skulle gennemføres en miljøvurdering af forslag til lokalplan nr. 206 samt forslag til kommuneplantillæg nr. 23 til kommuneplan 2017-2029. Den 9. august 2021 vedtog kommunen planerne endeligt.

Både den nævnte afgørelse og vedtagelsen af planerne blev påklaget til Planklagenævnet, som den 31. marts 2022 traf afgørelse om ikke at give klagerne, herunder Biobever Middelfart, medhold.

Den 30. september 2022 anlagde Biobever Middelfart sag mod Planklagenævnet ved Retten i Odense, der ved dom af 26. november 2024 bestemte, at Planklagenævnet skulle anerkende, at nævnets afgørelse af 31. marts 2022 i det hele var ugyldig, og at sagen skulle hjemvises til fornyet behandling i nævnet.

Den 10. december 2024 ankede Planklagenævnet dommen med påstand om frifindelse, subsidiært hjemvisning. Biobever Middelfart anmodede om, at retssagen blev tillagt opsættende virkning. Landsretten forstod dette som en anmodning om at tillægge byrettens dom retskraft under ankesagen, og ved kendelse af 5. marts 2025 afviste Østre Landsret anmodningen.

For Højesteret er spørgsmålet, om søgsmålet kan tillægges opsættende virkning for Planklagenævnets afgørelse af 31. marts 2022.

Som fastslået af Højesteret i kendelse af 24. august 1994 (UfR 1994.823) og senere afgørelser er domstolene ikke afskåret fra undtagelsesvist at tillægge et søgsmål vedrørende gyldigheden af en administrativ afgørelse opsættende virkning, selv om en udtrykkelig lovhjemmel ikke foreligger. Den konkrete afgørelse af, om et søgsmål bør tillægges opsættende virkning, må bero på en afvejning af det offentlige interesse i, at gennemførelsen af afgørelsen ikke udsættes, over for arten og omfanget af den skade, den pågældende kan blive påført, ligesom det må tillægges betydning, om der efter en foreløbig vurdering foreligger et rimeligt grundlag for påstanden om ugyldighed.

Adgangen til uden lovhjemmel undtagelsesvist at tillægge et søgsmål opsættende virkning gælder også i en situation som den foreliggende, hvor der under en forvaltningsmyndigheds anke af en dom, hvorved en forvaltningsafgørelse er tilsidesat, bliver fremsat anmodning af modparten om at tillægge søgsmålet vedrørende gyldigheden af den administrative afgørelse opsættende virkning, jf. bl.a. Højesterets kendelse af 13. april 2022 (UfR 2022.2449).

Højesteret finder ikke grundlag for som 1. instans at tage stilling til, om søgsmålet efter Planklagenævnets anke til landsretten skal tillægges opsættende virkning for så vidt angår Planklagenævnets afgørelse.

På den anførte baggrund ophæver Højesteret herefter landsrettens kendelse og hjemviser sagen med henblik på, at landsretten tager stilling til Biobever Midelfarts anmodning om opsættende virkning.

THI BESTEMMES:

Landsrettens kendelse ophæves, og sagen hjemvises til landsretten med henblik på, at landsretten tager stilling til spørgsmålet om opsættende virkning i sagen.

Ingen af parterne skal betale kæremålsomkostninger til den anden part eller statskassen.

Kæreafgiften for Højesteret tilbagebetales.